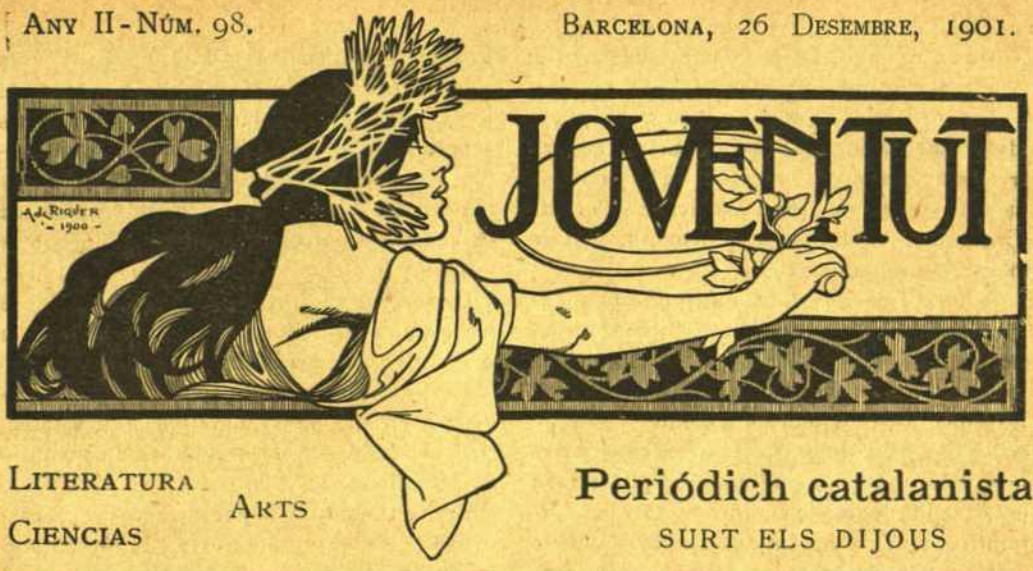
Any II - Núm. 98. Barcelona, 26 Desembre, 1901.

Literatura
Arts
Ciencias

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plassa del Teatre, 6, entressol.

Número corrent. . . . . 20 céntims
» atrassat, ab folletins. . 40 »
» » sense folletins. 25 »

SUMARI:

Una visita á la tomba d'en Çagarriga, per Agustí María Gibert.—Contestació, per J. Planuch y Forn.—Contrast, per P. Colomer y Fors.—La espigolayre, per Jaume Terri.—Soletat, per Lluis Via.—Sobre pintura, per F. Pujulá y Vallès.—Sensacions d'hivern, per Victor Catalá.—La morada dels benhaurats, per Félix Weingartner.—Teatres, per Emili Tintorer.—Cruell, per Oriol Martí.—Novas.—Advertencias.

FOLLETÍ:

L'EMIGRANT, per A. Gual. Plech 21.

L'INSPECTOR AXEL BORG, per August Strindberg. Plech 21.

UNA VISITA A LA TOMBA D'EN ÇAGARRIGA

Era un matí hermós y clar. Desvetllavas la ciutat ab la cantadissa dels moixons matiners. Ohias la fressa de las escombras de bruch y'l drinch de la paleta ab que'ls xicots del carro de la brossa netejavan las cunetas de la Rambla Nova, junt ab lo feble rodar dels carrets de Vilaseca tirats per someras nafradas y atrotinadas de fam y de vellesa, guarnidas estrafalariament, y'l pausat sotrach dels carros de las hortas plenas á seny de paners ensiamers.

Ja no revolejavan furients los enjogassats falzillots per la blava corva del cel, embromada á llevant de nimbus blau-rogenchs tocats per la primera llum del sol.

Altas fatxadas envolcalladas en fantásticas ombras; taulas de marbre com abandonadas en las amplas aceras dels cafés; semblava un mas robat; sols lo trepitj dels trevalladors carboners, que silenciosos s'acostavan al moll ab lo mocador del esmorzar á la má, trencava de quan en quan la solesma aclaparadora de la ciutat.

Cap amunt, travessias y més travessias; carrers estrets y tortuosos; botigas tancadas y barradas, menys alguna qu'altra que deixava passar per los junts de sas portas la claror vermellenca del gas; y més pocas obertas de bat á bat y foscas com una gola de llop ó llumenadas ab la migrada resplandor del llum de ganxo, evocavan la vida tranquila de las pagesivolas feynas.

Las campanas dels convents y de las parroquias havian fet lo toch de la oració matinal, la que brolla més fresca y pura dels vers cors cristians. En aquesta hora benehida y sadollada d'encisos en la que á l'ánima li plau admirar, orar y meditar, contemplant y assaborint felisment la naturalesa y sos secrets, penetrarem als claustres de nostra catedral per lo romàtich corralò que s'es-

corra entre'l nou vestidor y'l pati del derruhit y antich forn dels canonges.

Tenint tan conegut aquell superb y grandiós tabernacle alçat per la fe de nostres avis, may ens haviam recordat de fer una visita á la tomba del gran patrici En Pere de Çagarriga. Aquesta era la primera, com un deute sagrat de nostre cor.

Allí racerats del suau mestraló qu'afalagava'ls sentits, á pocas passas paráremnos devant de la porta bizantina, primitiva entrada de la Seu, y á terra, sense trapa y sense inscripció, varem veure un bastiment de llisós y una capa de guix de cap á cap; y res més. Res més que indiqués qu'allí estava enterrat l'arquebisbe compromissari per Catalunya, un dels dos jutjes qu'en la sentencia de Casp votaren en favor del benvolgut Jaume, comte d'Urgell, lo candidat natural de nostres regnes y'l que mellor anusava la cadena de nostra tradicional política nacional.

Corpresos d'amarganta tristor, á falta de flors simbólicas que guardessin en sos cálzers las llágrimas de la nit, hi deixarem la tendra rosada d'entussiasmes y d'admiració que dels ulls nos feu saltar, l'ánima tota amor per las llibertats may prou ploradas de la terra catalana.

Lo pas y traspás dels clergues y devots nos mogué á abandonar aytal reculliment; ja'ls aurifichs raigs del sol engalanavan los alts dels edificis de l'antiga comunitat claustral, y instintivament agafarem lo mateix camí semblantnos ohir encara'l ressó dels cops sechs y'ls crits rogallosos de la soldadesca castellana al esbravarse contra aquesta modesta sepultura.

Quan no's sentia ja'l flayre sanitós dels boixos y llorers, dels llimoners y rosers del jardí, á la serena blavor del dia, comensarem á fer nostras reflexions y'ns trastorná greument lo considerar la ingratitut dels homes al trepitjar ab planta indiferent las cendras profanadas d'un dels personatjes de nostra historia, del que, malgrat son carácter eclesiástich, deixá d'inclinarse á la opinió del Papa Benet. Quánta injusticia! Aquesta es la paga que's mereix lo primer que s'oposá á nostre esclavatje!

A tot aixó la llum del sol, descapdellant efluvis de vida, s'havia begut las tèrbolas ombras, y las campanas ab son venteig y batallades noparavan de cridar als fidels. La vida anava creixent y s'extenia fins als carrers tot lo dia endormiscats; las botigas obertas totas reprenian lo febrós tráfech de costúm; minyonas ab la cistella al bras, sense res al cap y pentinadas á la *dernière*, anavan y venian de la plassa; sastressas y modistas, jovenetas joliuas y ben compostas se dirigian al taller, y encara, formant la rerassaga del trevall, se veya algún carret ó somera ab la típica sarria que sortia corrinyant cap al defora.

La ciutat era un'altra en moviment y alegria; poch més podia donar de si una població postissa, de tirat semítich, que consúm y no produheix.

Era tart; del tot y de per tot s'havia desensenyorit la inmensa nota fosca. Ja no sentiam en nostre cor lo rau-rau del anyorament de gratitut, y per la gran via de la Rambla de Sant Joan, espay obert al ayre y á la llum eternament bella de la costa del Mediterrá, y cubert ensemps de fullas esgroguehidas despresas avans d'hora del brancám, anavan apareixent los desvagats de sempre, comentant á tort y á dret algun solt ó nova de la prempsa local, á esperar l'arribada del correu de Barcelona pera posarse ab los diaris en comunicació ab tot lo món.

AGUSTÍ M.ª GIBERT.

Tarragona, novembre 1901.

CONTESTACIÓ

Ocupacions imprescindibles van privarme de contestar á son degut temps al article del senyor Joseph Arnau *Discordias fatals*, com era la meva intenció, quan en el número 96 d'aquest periódich me trobo ab un altre article sobre'l mateix assumpto, firmat per Ramón Pi y en el qual dit senyor abunda en las opinions del anterior y's mostra disconforme ab las mevas. Aquest trevall servirá, donchs, de contestació á tots dos.

Además de lo de negar el mérit al trevall del senyor Colomer Fors, que no sé ahónt ho devia trobar, el senyor Arnau se queixa de que li atribuheixo afirmacions que no ha fet. No vuy entrar en discusions petitas, per lo que faig cas omis d'alguns detalls qu'afectan al meu amor propi, pera declarar que vaig combatre lo que del seu article

Reflexions vaig considerar en tota conciencia no solzament equivocat sinó perniciós, y, en primer terme, l'afirmació de que las cooperativas son inútils pera la resolució del problema social, idea qu'admet també'l senyor Pi, si bé reconeixent que poden ésser un lenitiu als mals que sufreix la classe trevalladora. Además, dits senyors mostran certa desconfiansa de las societats de resistencia, á no ser que aquestas se converteixin en societats instructivas. Jo considero que aquestas societats, que viuhen continuament en lluyta, no son las més indicadas pera cumplir degudament el delicat dever de la instrucció de la infantesa, peró sense voler enfondir en aquest punt, passaré á tractar lo que diu primer referent á las cooperativas.

Es un erro generalment admés entre'ls trevalladors que lluytan, que generalment son els més inteligents, que pera l'obrer no ha d'haverhi més que las societats de resistencia. Las conseqüencias d'aytal funesta teoria han sigut l'apartament d'aquest element inteligent de totas las demés formas d'associació, algunas de las quals, podent contribuhir poderosament al seu benestar material y á la seva dignificació moral, com las germandats y las cooperativas, viuhen una vida migradissima, en especial las primeras, y si existeixen encara, es degut no més á las excelents condicions de sociabilitat del poble catalá. A n'aquest erro oposo jo la meva fe en la llibertat y en el principi democrátich. Jo entench que l'home complert, es á dir, aquell qu'está en el ple us de las sevas facultats morals y fisicas, per molta llibertat que disfruti no farà may mal us d'ella en perjudici propi ó dels altres, ans al contrari, com major sigui aquella més procurará pel seu benestar y millorament, y més útil será á la societat; per lo mateix las societats, que son individuus colectius, si tenen un fi humá, si están constituhidas lliurement, y si están organisadas ab arreglo á las lleys de la democracia, qu'es la salut de las colectivitats, no solzament no poden ésser inútils, sinó que per necessitat han d'ésser altament beneficiosas pera la bona marxa de la societat en general. Además, jo considero ab més graus de civilisació als homes ó als pobles que senten y practican ab més intensitat el principi d'associació, y fins crech que'l mateix mot *civilisació* no vol dir altra cosa.

Admetent, donchs, el carácter progressiu del principi d'associació en general, si considero una falta de bon sentit el sostenir la inutilitat d'aquest principi en qualsevol de las sevas manifestacions, crech una funesta preocupació si aixó es respecte de las cooperativas, y una gran desgracia que hi hagi trevalladors qu'aixis pensin d'uns organismes quin objectiu es regular las importantissimas funcions socials del consúm y de la producció, qu'están constituhidas lliurement y que son ó poden ésser organisadas democráticament. Las societats cooperativas, además de la finalitat emancipadora que tenen, son essencialment educadoras, ja que donan llóch á practicar continuament las virtuts de la previsió, l'estalvi, la honradesa, l'amor á la familia y moltas altras, y suposan un grau de cultura superior, en especial las de producció, á totas las demés formas d'associació, y aquí té explicat el senyor Arnau el per qué aquestas últimas precisament no han arrelat encara (per ara) entre nosaltres.

Y ara permetim que li digui que té una part de rahó al demanar molta instrucció; y dich una part no més, perque, per més que ell cregui que al dir jo que lo que faltava més era educació social obehia á sistemátich esperit de contradicció, es purament perque tinch aquesta convicció, y la proba es que hi han classes que per rahó de la seva professió han de possehir una instrucció bastant regular, y que no obstant son moltas vegadas menys consideradas que'ls obrers d'oficis manuals sense saber una lletra, y tots els seus estudis no son prous pera treurels del aislament en que viuhen á fi de fer respectar la seva dignitat d'homes. Además, no tots els trevalladors son ignorants; alguns n'hi há de regular ilustració, que son els que forman la opinió dels demés, y que si en moltas qüestions, com per exemple la que'ns ocupa, no estessin complertament ofuscats, encaminarian las massas obreras cap á solucions menys vagas y més positivas que las fins avuy admesas; y no crech tampoch precis que tothóm hagi d'ésser advocat ó filosop pera estar perfectament al corrent dels devers que té l'home envers la societat.

Las cooperativas, donchs, ab tots els seus defectes, alguns dels quals senyala'l senyor Pi en el seu article, no serán, tal com avuy están practicadas, una solució al problema social, que sense sentar plassa de gran sociólech se pot sintetisar ab l'abolició absoluta de tota mena d'explotació del home per l'home; peró á n'aixó tendeixen el seus esforsos y aixó lograrán, perque es de justicia que ho logrin; y relativament ja ho logran més que cap altra mena d'associacions. Com d'un pinyó imperceptible se'n arriba á formar un gran pi, de la petita llevoreta que representan avuy las societats cooperativas se'n arribará á formar l'hermosissim arbre de la emancipació económica de tota la humanitat.

En quant á si aixó será més ó menys aviat, permetim el senyor Arnan que li digui que'l seu pessimisme m'inspira una viva llástima. Es desconeixe'l sigle en que vivim el no veure que té d'ésser el de las grans reparacions y el de las grans justicias, y no es ab pessimismes com s'ha de fer que'l que avuy no té altra consideració que la d'accessorí d'una máquina ó d'un taller, quina llibertat consignada en Constitucions no li serveix moltas vegadas més que pera morirse de gana, y quina vida no's diferencia més qu'en alguns graus de la del animal que mena baix la seva tralla, arribi á alcansar el respecte de qu'es mereixedor com á membre útil de la societat, y la dignitat d'home lliure inteligent, racional, que té de cooperar á la realisació de las més grans obras humanas, no com avuy pera lograr mesquins interessos materials ó per un jornal més mesqui encara, sinó aplicant espontaniament la seva inteligencia y'l seu esfors al servey d'una societat veritable mare, que no'l desemparará may en las circunstancias criticas de la vida.

J. Planuch y Forn.

CONTRAST

Feya dias que'l somatent anava á la cassa del llop que tenia esverats á tots els pastors d'aquell tros de serra.

Per fi, després de recorre boscos y més boscos, els hi sorti la bestia furiosa del cumal, saltant marges com esperitada. Peró no pogué escapar dels dotze ó catorze trets dels tiradors: caygué espeternegant al peu mateix de la font del ferro.

La noticia de la mort del llop fou rebuda en el poble ab repichs de campanas, passadas y cohets. Aquell dia fou de gran festa, com may s'hauria vist.

Entre tant, en el cau del llop, tres d'altres petits, tot just nats, esperavan morintse de fam á sa mareta, que, clavada al cap d'un pal plantat al bell mitj de la plassa del poble, era admirada dels badochs que reyan, reyan... mentres els fills del llop ploravan veyent que sa mare no hi tornava, y de fam morian.

P. Colomer y Fors.

LA ESPIGOLAYRE

Colrantla ensemps y acaronantli'l rostre,
el sol fa son camí. La espigolayre,
esverant als pardals, també fa ruta
camps á través boy recullint espigas,
espigas recullint y entonant sempre
una cansó d'amor bella y ayrosa.

Recull espigas, las que'ls altres deixan,
com els pardals; mes ella'n fa una garba,
se la carrega al cap, y un'altra volta
veuréu en ella la figura esbelta
camps á través, boy entonant la hermosa
cansoneta d'amor: «Era una nina
hermosa com la flor de clavellina»...

Jaume Terrí.

SOLETAT

La plana es sola. Es mitja tarda; l'oreig revifa'ls arbres, que's balandrejan ab un festós frisament de brancas y de fullas.

La platja es sola ab sos comptats habitants. Quin aplanament, de llarch á llarch, fins hont assoleix la vista! Arrán de las onas una barca mitj esgavellada jeu de gayrell; á las rocas un home enmorenit pel sol y las marinadas pesca pacientment; platja endins, prop d'un vinyat, un gos dorm á l'ombra d'un carro; entorn d'una barraca tresca mandrosament la virám.

La montanya es sola. En els marges calsinats comensan á esvahirse'ls vapors calitjosos; entre las clapas d'arbres s'hi ende-

vinan recons tranquils plens de fresca y de canturias d'aucells.

El cor s'aixampla devant la inmensa superficie blava qu'envia alenadas de frescor. L'oreig s'ha fet ventada: apar que se'l veu venir galopant sobre las onas, cada cop més vivas, més escumosas, més blavas. El vent las purifica, las hi don més delit per'arribar á terra enjogassadas y tumultuosas.

—

El mar s'ha esblaymat, la platja s'ha emboyrat ab tintas grisencas, la montanya s'ha enfosquit del tot.

Sobre'l mar, á grans massas negrosas, ressaltan las rocas y una tapia enrunada; pel demunt s'eleva'l gran disch de la lluna argentant las ayguas, aclarint altre cop en la montanya las clapas dels marges pedregosos y las faixas dels caminals, y fent apuntar delicats matisos entre las ombras.

Y l'home de las rocas pesca encara pacientment... Y á la montanya, vora un camí, s'hi ha encés un llum...

En mitj de tanta quietut sols s'hi sent vida...

—

Peró qu'es grat aquí'l repós! La mort, qué dolsa hi fora!

Oh, qu'es gran morir á flor d'onadas! Deixar que las onas gronxin el cos vensut, que'l disputin amorosament á la terra!...

Oh, qué dolsa la mort en aquells camins de la montanya!... Morirhi en la frescor de la nit per consol d'una llarga caminada á la xardor del dia! Morirhi, ésser enterrat en un retóm y esperar als que vagin venint ab la confiansa de que algún se quedi á reposar aprop nostre!...

LLUÍS VÍA.

Agost, 1901.

SOBRE PINTURA

Tolstoï dona del Art una definició sumament senzilla. «Art—diu—es la manera de transmetre, per medi del dibuix, color, so, forma, massas ó paraulas, una sensació rebuda ab anterioritat.» Si quelcóm pot afegirse á aquesta definició, es, que la sensació rebuda y transmesa ha d'ésser seleccionada, peró aquesta adició es obvia si entenèm, com hem d'entendre, que Tolstoï sols se refereix á las sensacions percebudas per esperits cultes. També es sensació la que percebeix un gos al ésser trepitjat, y també es transmisió la qu'ell verifica al udolar. Entesa, donchs, en son recte sentit la definició de Tolstoï, ens donèm compte tot seguit de que la teoria de las sensacions y'l seu coneixement entra en molt pera la verificació de tota classe d'Art.

L'artista ha de tenir sempre present que las sensacions no arriban jamay puras á la humana percepció. Per un cantó la imperfecció dels sentits, y per altre las bolvas obstructoras del medi ambient, son obstacles que s'interposan. Y la tasca del artista es la de fer que la impresió qu'ell tracta de transmetre arribi tot lo més pura possible al intelecte d'altri. Las imperfeccions dels sentits sols poden curarlas: el públich mateix, entregantse á un minuciós trevall d'educació, els que tenen á son cuydado la higiene intelectual del poble, y'ls artistas mateixos no donant á llum sinó las obras que no arrosseguin á la massa al mal gust, habituantla á la contemplació ó á la percepció de sensacions falsas, que faran dolentas las bonas sensacions que després se li puguin transmetre.

En lo que's refereix al medi ambient, el cuydado está sols á cárrech del artista; ell n'es el responsable de la mala atmósfera qu'embolcalli la seva obra, y si per aquell descuyt la sensació qu'ell tracta de transmetre no's percebeix, d'ell y ben d'ell es la culpa; l'obra'n pateix y l'autor n'es el responsable; perque essent la finalitat del Art transmetre una sensació, l'artista no ha finit sa tasca fins haver posat de sa part tot lo que sigui necessari pera la consecució d'aquell fi. Y en sas mans está'l no abandonar sa obra en un medi ambient nociu. ¿Quin será un medi ambient nociu? Tot aquell que contingui obs-

tacles pera la percepció pura de las sensacions. ¿Quins serán aquests obstacles? En primer lloch, tota sensació diferenta oposada á la que's tracta de transmetre; á menys que la sensació que's tracta de transmetre sigui la sensació de dugas sensacions encontradas. Ab exemples aclariré la idea: durant la escena culminant d'un drama's posa á pedregar y se sent gran repiqueteig en la teulada del teatre: las dugas sensacions diferentas s'anulan entre si, ó s'eliminan parcialment al menys. Exemple de dugas sensacions encontradas que forman una sola: l'ultim acte de *Realtá*, quan pare y filla comensan á sentir la intoxicació del carbó, y's percebeix el xiulet alegre del nuvi d'ella. En aquest cas, el contrast es lo que's busca, y tant més artistich será, quant menys se'ns presenti com á contrast y més com á *sensació una*.

Aquests senzills rahonaments son ja suficients pera rebutjar l'acceptació d'aqueixas exposicions generals que's fan d'obras pictóricas, y que aquí á Barcelona se'ls hi concedeix una importancia gran. En aquestas exposicions, las sensacions percebudas son contrarrestadas per altras y altras de tal manera, que l'intelecte resta ó intacte ó en un cúmul de confusions que ab tot diuhen relació menys ab l'Art tal com ha d'ésser, ab l'Art verdader, donchs d'Art no n'hi há més que d'una classe.

Las munions d'exposants, cada un d'ells ab son carácter, sos assumptos propis, sas tendencias á voltas heterogenias y sa manera de fer ó sigui sa personalitat, están en complerta oposició ab la lley de sensacions que deu presidir á tota manifestació artística.

L'Art es sensual, ó millor — per si la paraula sona malament á algunas orellas,— l'Art es sensacional. Peró jo vull dir sensual, soni ó no bé á la castedat d'algú, perque la castedat no es més que una convenció social, y l'Art está per dessobre de las convencions. L'Art es sensual no sols per lo que diu relació ab els sentits, sinó perque en sos refinaments produheix las impresions anímicas (y uso aquesta paraula á falta d'altra gráfica), que produheixen altras manifestacions materials, perque'l cos y l'*esperit* son una cosa y junts senten, y lo que d'aquest acoblament s'aparti, claudica de las tendencias de Vida y verifica la catástrofe que tan grandiosament ens exposa Ibsen en *Quan ens despertarém d'entre'ls morts*.

Els grans actes de la sensació son intims, volen reculliment, volen aislament, relativa soletat (tot en aquest món es relatiu!) y abstracció en el propi jo. L'Amor, aqueix gran misteri de la sensació, no esculleix per altar de son desenrotllo la plassa pública, y sols quan el vici ne fa ficció admet la publicitat, la companyia, y l'acoblament de parellas. Donchs l'Art es el gran Amor, es la quinta essencia del Amor. Es l'Amor als Deus: al Deu principi de totas las cosas, quan tendeix y viu en el misticisme, al Deu-Món quan, panteista, vital, gran y mascle, s'entrega en cos y esperit á la Naturalesa y un á un analisa sos misteris fentse d'ells cárrech. Peró sempre, d'una ó d'altra manera, Amor es atracció, entranya; la lley d'afinitat el presideix y l'aproximació es son objectiu. Si la Obra'n naix, millor; si no'n naix, no tan millor, mes sempre haurá sigut Art, sempre Amor, donchs en las unions corporals dels sexes no es precisa la conclusió d'un fill pera afirmar que l'Amor ha existit. L'abort també es engendrat ab amor... á voltas ab més amor. Per'xó, quan de l'aproximació del artista á la Naturalesa y del maridatje que ab ella fa observantla,'n naix l'obra viable, la manifestació entranya Amor y Geni; quan del maridatje l'artista no'n treu l'obra, no hi há'l Geni, mes sempre hi há l'Amor. D'aquí el meu entussiasme per aquells que no *arriban*, sempre que l'aproximació á la Gran Mare hagi sigut feta á conciencia; es á dir, en llenguatje corrent, pels que tenen bona fe. D'aquí'l meu odi pels que rebutjant el maridatje sagrat, s'entregan al onanisme del taller, es á dir, produheixen sas obras sense rebre la fecondació directa de la Naturalesa.

Essent l'Art obra d'Amor, l'aglomeració d'obras artísticas producte de varis autors y fins d'un sol quan el número y'l carácter d'ellas es copiós y contraposat, no son més que una prostitució que's fa de lo més gran que tenim y podém gaudir en la vida, y las exposicions generals d'obras artísticas á mi'm produheixen l'efecte d'un hospici.

Cada artista té la seva personalitat (y clar está que no parlo de tots els de casa, donchs molts que passan per mestres ab prou feynas si han desclós), y la manera de sentir en ca-

da personalitat no es més que una representació del món extern que'ns es presentada al seu temps pera la nostra contemplació. Las obras de cada artista, y molt més si las analisém en las diferents etapas de sa evolució, están totas senyaladas per una propia y mateixa manera d'ésser. ¿Cóm pot ésser, donchs, que poguém acostarnos á la puresa de la sensació d'una personalitat, si un'altra personalitat ens distréu al nostre entorn? ¿No es prou esfors el que fa l'artista y'l qu'hem de fer nosaltres pera poder percebir la impresió del primer tal com ell l'ha sentida? ¿Y cóm pot ésser artística l'acumulació de maneras d'ésser al entorn d'un? ¿No es, per ventura, contradir las lleys de la Naturalesa, tan una sempre, tan uniforme en sas relacions, tan homogenia, tan harmónica? Una posta de sol en nostra latitut ahont el sol descendeix del zénit, es complertament diferenta d'una posta de sol al Nort, ahont el sol raneja l'horitzó. Las dugas son bellas, mes ¿qué diriam, si en una de las postas vejessim pendre á la Naturalesa las tonalitats de l'altra? Si la Naturalesa ho presentés seria bell, mes com no ho presenta, podém assegurar que fora una violentació de la nostra harmonia. Donchs cada artista es un sol que colora á sa manera la naturalesa en que's mou; y l'acoblament d'obras no es més que l'acoblament de sensacions diferentas y que s'eliminan entre si, ó produheixen una violentació en els sentiments artistichs.

L'Art ha d'ésser intim en la concepció, gran en la elaboració, y intim en l'apreciació. La comunicació de l'ánima del artista ab la del espectador ha d'ésser intima, perque'ls secrets dels intelectes no volen ésser prostituhits per ayres extranys. D'aquí que'ls grans pintors no donan ja á coneixe sas obras sinó en sos nius, qu'encloguin ambient propi y que siguin refugi de las ánimas ahont la tranquilitat las acaroni y las embolcalli l'harmonia, com diu un cronista parisench.

D'aquí que las exposicions generals ja siguin reconegudas sols com á mercats ahont s'hi fassi la *tracta* de tot, com se pugui fer la de carn humana; d'aquí que aqueixos concursos ahont s'hi va á lluytar per la medalla siguin comparats sols ab aquells en que's tracta d'acreditar una marca de teixits ó de pintas pera'l cap; d'aquí que jo, en nom propi, en nom del bon gust de Barcelona y en el de la nostra joventut que tan desinteressadament lluyta per assolir la perfecció del Art, protesti que's califiquin d'artisticas aquestas aglomeracions esbojarradas de produccions diversas que, corrompent encara més el gust de la massa, sols tenen per objecte la realisació de l'obra en moneda comptant.

No hem per aixó d'oblidar que las exposicions d'un sol autor no avaloran més las obras. Ellas valen lo que valen; sols qu'aixis se poden apreciar en tot son valor; mes si son dolentas, ne son... y á voltas ho son tant!

F. Pujulá y Vallés.

SENSACIONS D'HIVERN

(Cant dels mesos.)

La llum s'es apagada en mon esprit;
lo calfret de la nit
ha fet vibrar mon ánima encantada.

Tot reposa en lo món entenebrit,
las veus han enmudit;
tan sols en lo fossar lo verm rosega.

Del esquelet d'un arbre retorsit
un aucell arraulit
ha rebotat sobre la terra blanca.

Un angelet traydorament ferit
per lo crup malehit,
agonitza en los brassos de la mare...

De la vora del foch hont s'ha tullit
duhen l'avia al llit
anant pe'l confessor y per Nostr'Amo.

A dins del menjador, fret y humit,
dona com un neguit
la pluja quieta regalant pe'ls vidres...

La Mort sembla regnar en l'Infinit
y'l Hom se sent petit
desconfiant de l'obra de la Vida.
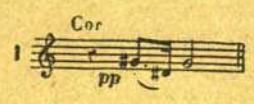
Mes, no, qu'Ella va fent seguit, seguit,
sa vía dreturera,
y un jorn sobre la Terra y en l'Esprit
fará esclatar la Nova Primavera!...

Víctor Catalá.
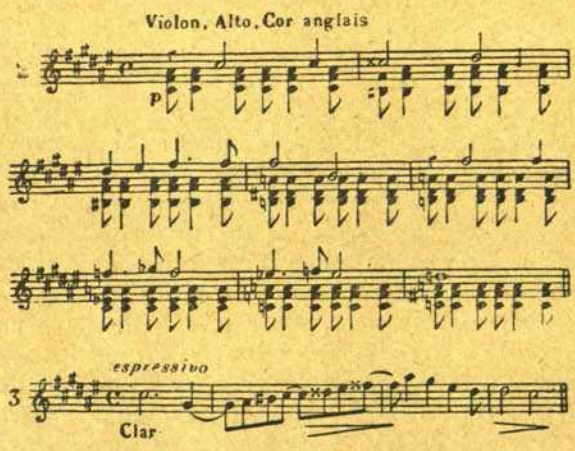
LA MORADA DELS BENHAURATS

EXPLICACIÓ DEL POEMA SINFÓNICH (OP. 21) DE FÉLIX WEINGARTNER, INSPIRAT EN EL QUADRO DE ARNOLD BÖCKLIN QUE PORTA DIT TÍTUL.

La composició comensa donantnos la impresió d'una visió no definida encara ab una nota molt grave y plena de misteri (*fa sostingut*) executada per las arpas, violoncellos divi-dits, contrabaixos, contrafagot y tam-tam. Sobre dita nota apareixen una serie d'acorts descendents (*re*, *si*, *la* y *sol sostinguts maj.*) executats pels instruments de corda ab sordina, interrom puts dos cops per un toch somnolent, entonat per un corn que sembla venir de molt lluny (*Exemple 1*).

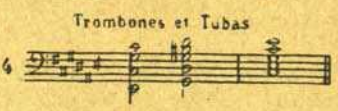
Els raigs de llum, primer incerts, semblan condensarse poch á poch en una imatje clara y precisa, y á la tercera aparició dels acorts esmentats, que continúan sempre descendint, se presenta'l tema principal (acompanyat per tres fagots, mentres els contrabaixos sostenen sempre'l *fa sostingut grave* (*Exemple 2*).

Ens trobém al mati d'un dia benhaurat, á la vora del llach inmens, d'un blau ombrivol, que'ns representa'l quadro de Böcklin (*Exemple 3*).

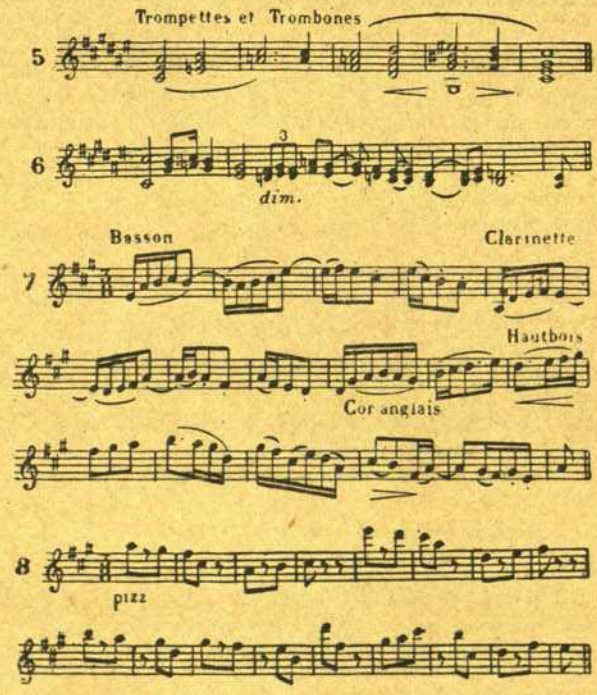
Sobre de l'aygua flota la figura d'una hermosa dona, á la que saludan veus indeterminadas que venen del fons (*Exemple 4*).

Un violí á solo reproduheix el tema 3 (avans dit pel clarinet), mentres de nou ressonan més claras y perceptibles las veus del fons (*Exemple 5*).

La brisa ha agitat lleugerament la superficie de l'aygua, que torna tot seguit á quedar tranquila (*Exemple 6*).

Els primers y segons violins cantan el tema principal (2). Som en ple jorn. En una més rica plenitut de sons, combinats diversament uns ab altres, apareixen altra volta tots els temas coneguts, y's resolen en una semi-cadencia en *do sostingut major*. Se sent el tema principal (2) exposat en sa forma més grave pels trombons y tuba, com si'ls deus seculars y'ls genis de l'aygua apareguessin á nostres ulls sobre'l llach. Mentres els chors mantenen el *do sostingut*, els contrabaixos ens conduheixen al to brillant de *la major*. Collas de joves y donzellas s'acostan á la ribera y sardanejan alegrament (*Exemple 7*).
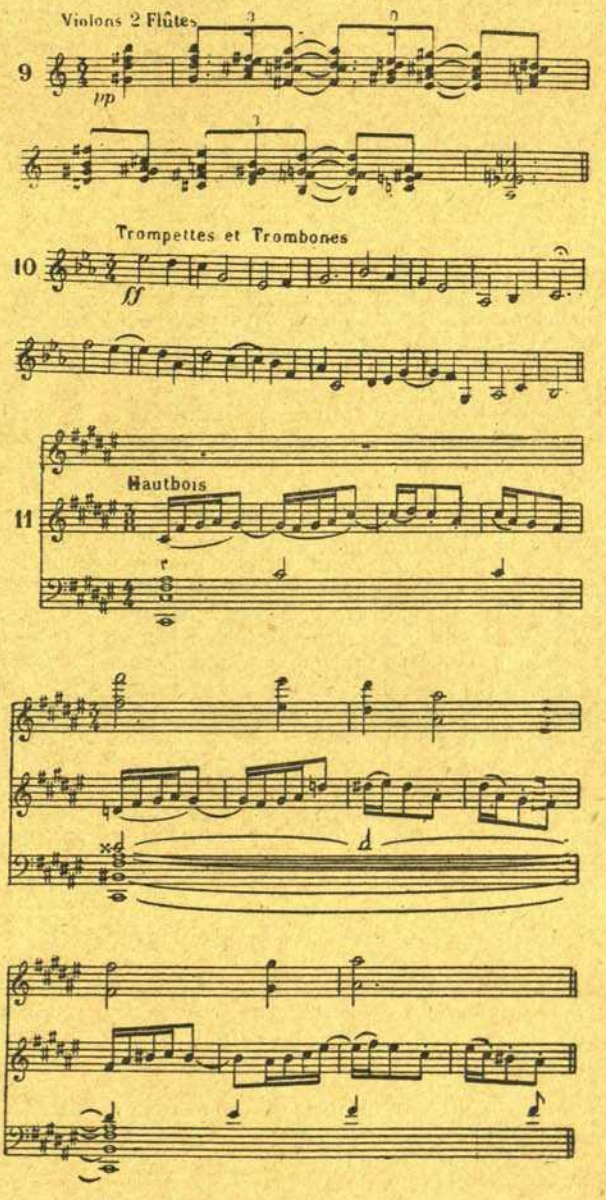

Arriban noys saltant y corrent, y's barrejan ab els balladors (*Exemple 8*).

En jochs ignocents s' empaytan, corren y fugen (variant del tema 7 é inversió del tema 8). Apareixen novas collas barrejantse ab las altras. La joya y animació més complertas regnan per tot. El tema de la dansa (7) recorre mentres tant tota la orquesta, anant á parar als contrabaixos. Després d'un vigorós creixent, la orquesta retorna gradualment al to principal (*fa sostingut major*), y mentres segueix la dansa sens interrupció (en compás de $^{3}/_{8}$) pels instruments de fusta, se senten al plegat els temas anteriors, que diuhen la corda y altres

instruments (á $^4/_4$). Els genis de l'aygua contemplan ab delit aquests jochs alegres, y acaban per barrejarshi.

Poch á poch ens allunyém de la ribera. Els sons joyosos se perden al lluny; llavors caminém per floridas pradas: els temas de la dansa han pres un carácter pastoral. Misteriosos sons, venint de dalt, semblan incitarnos al somni (*Exemple 9*).

De nou resona dugas voltas el toch somnolent (ex. 1). Peró encara caminém més enllá. Una llum suau s'extén demunt nostre, y sa claror creix fins devenir radiant. Sembla com si cantés la mateixa Naturalesa. Una combinació de la transformació pastoral del tema de la dansa, que s'enllassa varias vegadas ab l'ex. 5, conduheix en un gran *crescendo* á una frase en *mi b*, lenta y solemnial (*Exemple 10*).

Hem arribat al santuari, y alli ovirém sers de rostres transfigurats, radiants de sabiesa. Aixis com la sabiesa ix d'un'ánima pura y infantil y ab ella's troba intimament unida, aixis també apareix aqui aquesta frase solemne formada del tema ingenuu dels noys (ex. 8) qu'avans hem trobat, fins á cert punt en el periodo primitiu de desenrotllo, y qu'ara veyém en sa plenitut complerta. Inicia aquest tema'l metall ple y vigorós, el continúa la fusta, tot seguit el reprenen els corns y més tart las trompetas, mentres que'ls violins, acompanyats pel reste de la corda, fan un sobre-cant independent que s'eleva pera després descendir dolsament.

Una represa del tema (ex. 10) que fan els trombons en pianissim, porta á un curt calderó (*la b menor*), al que segueix una triple represa imitativa de dit tema que'ns conduheix á la repetició del tema principal (ex. 2) executat ara molt delicadament per tota la orquesta. Altre cop hem tornat vora'l llach blau, qu'en sa inmensa tranquilitat contemplém extés devant nostre esguart. Poch á poch se remouhen sas enmiralladoras ayguas. Mentres els violoncellos, violas y corns repeteixen el tema principal (2) la fusta fa sentir de nou el tema de la dansa (7). Peró sobre tot aixó dominan la idea de la sabiesa (ex. 10 en els primers y segons violins) pera recordarnos l'august santuari ahont haviam avans penetrat. D'aixó'n resulta la combinació temática següent: (*Exemple 11*).

Un engrandiment del tema principal (2) exposat per las trompetas, conduheix en gran *crescendo* á un brillant acort de *fa sostingut major* que tot seguit poch á poch va perdentse en una reunió dels temas 2 y 3. Semblan aixecarse unas boyras que'ns privan la contemplació del magnifich quadro. Sobre'l misteriós *fa sostingut grave* del comensament, sentim de nou en la corda ab sordina una serie d'acorts (*fa sostingut, sol sostingut, re y si major*), peró ara en una marxa ascendent, que's repeteix per tres vegadas, interromput també dos cops pel toch somnolent (ex. 1), el qual conserva encara son propi aspecte d'enigma irresoluble. Després ja no distingim res clarament. Un débil eco de la dansa... una flayre... Tot ha desaparegut, y nosaltres ens despertém de nostre somni.

(Traduhit ab autorisació del autor.)

FÉLIX WEINGARTNER.

TEATRES

REPRESENTACIONS ZACCONI

II y ultim.

KEAN.—ANIME SOLITARIE.—LA POTENZA DELLE TENEBRE.—GRINGOIRE.—PANE ALTRUI.—L'AMICO DELLE DONNE.—OTELLO.

Per quarta representació'ns ha donat Zacconi'l *Kean* de Dumas, pare. El gran fantasiós de mitjats del passat sigle va trobar un parell de tipos ab que conmoure'ls cors tendres, va trobar la *scène à faire* ab que *arrebatar* al gran públich, y va tenir la pensada *genial* de fer colaborar—si os plau per forsa—en sa obra, á un *gran pobre home* que's deya Shakespeare. No es d'extranyar, donchs, qu'en Dumas hagi passat á la posteritat, y verosimilment molts anys encara'l seu *Kean* se representará sobre las taulas.

Nosaltres, ab tot y aburrirnos durant quatre actes y mitj, perdonarem als empressaris la mesquinesa del seu sentit artistich per dugas rahons: primera, perque en la impossibilitat de veure á n'en Zacconi representar el *Hamlet* complert, poguerem disfrutar de la magistral interpretació que dona al gran monólech y á la subsegüent escena ab Ofelia; segona, perque'ls *tradicionalistas* pogueren convéncers, després de la escena de Kean ab Lord Mewil en l'acte tercer, de qu'en Zacconi, per medi d'una dicció clara, sense precipitacions ni falsos recursos, sense grans gestos ni aparatosos medis, sab donar tot el relleu á una escena per convencional que sigui, sab donar tota la intenció y sentit á la frase per rebuscada que sigui, y en fi, sab ferse aplaudir ab entussiasme per un públich inteligent fent us, per únicas armas, d'una gran naturalitat y una gran discreció.

En quant á las escenas de *Hamlet*, no recordém haverlas sentit dir may ab major convicció ni ab major senzillesa. Las grans vacilacions, els grans dubtes, la negra melangia, el terror, l'odi, la tendresa y totas las complexas passions qu'agitan al tétrich personatje, las reflexa en Zacconi ab una potencia d'expressió y de sentiment admirables. Quina llástima que no li hagim pogut veure tota l'obra!

D'en Dumas n'en d'Hauptmann el contrast no pot ésser més violent; d'un romanticisme blau passém á un realisme negre. Com tots els grans pessimistas, Hauptmann es un gran sincer, y com ells es un gran melancólich. En *Anime solitarie*, com en altras obras sevas, la protesta en favor d'una vida lliure y serena, si esclata ab violencia, s'ofega entre las miserias de la realitat. L'home fort que Ibsen veu en somnis precursors, sembla per l'Hauptmann un ideal irrealisable, y prenent els tipos més concretament en la realitat, els troba tots tarats y'ls pinta ab un vigor y una tristesa que mal-amagan una secreta simpatia.

Entre totas las obras sevas que coneixém, *Anime solitarie* es en la que aquesta melangia's fa més sensible; lo qual no obsta pera que, com hem dit, hi trobém també una sinceritat qu'arriba en ocasions á la brutalitat y al sarcasme. El fons de l'obra no pot ésser més senzill: corren per aqueixos mons de Deu una munió d'ánimas solitarias que viuhen una vida superficial, una vida lleugera, de relació externa. Las lleys ó costums socials, els dogmas y creencias, las tradicions de familia y germanor, las conveniencias de la vida práctica, las maquinacions egoistas del proxim, etc., vos lligan aquestas ánimas unas ab altras ab llassos indisolubles. Aquell mirall de la nostra ánima que deuriam portar tots al front, en Hauptmann ha vist qu'es fumat, y que, al mirarnos uns ab altres pera conéixens, sols veyém ombras, y un etzar qualsevol, un reflexo enlluhernador ens sugestiona un dia, y'ns ajuntém pera comunicarnos, pera expandirnos, pera compenetrarnos, y després.. ens trobém més sols que may. Aquell reflexo era fals, aquella ánima no era pas un'ánima parella de la nostra, no tenim res que dirnos y tot ens sembla buyt; peró'ns hem ajuntat, y'l llas no pot desferse: el matrimoni, els fills, la familia, la societat, la religió, l'amor, la caritat, l'abnegació, l'agrahiment... tot, tot ens lliga; y continuém vivint una vida solitaria, tota endins, sense llum, sens esperansa. Ni tan sols sabém protestar. Mes un dia un altre petit etzar ens la porta l'ánima pariona; la coneixém tot seguit al entrar... «Es aquesta! Aquesta'm compendrá, aquesta es la meva ánima!»... La joya es curta! La nostra ánima ja no'ns pertany, ja l'hem venuda; tot lo que podém fer es amagarla. Si la volém mostrar, tenim de disfressarla. Ferla viure á la llum en contacte ab altras, impossible. L'hem donada y ja no es nostra. Totas las petitas miserias, totas las petitas realitats, totas las petitas lleys dels homes, totas las petitas creencias, tots els petits sentiments s'aixecan compactes y amenassadors; la seva forsa es incontrastable, es la forsa de las massas d'arena apilotadas y enllotadas en la platja, qu'empresonan el vaixell llensat per la tempesta y no'l deixan anar fins que las onas poch á poch l'esmicolan y engoleixen. Y las ánimas, devant d'aquell obstacle, se preparan silenciosament, unas, las més fortas, á continuar solitarias el trist pelegrinatje; altras, més débils, esclatan y desapareixen; altras, las més vulgars, ploran y viuhen.

Heus aqui la gran tragedia d'en Hauptmann; tragedia tranquila en apariencia, mes d'una intensitat extraordinaria. Y aqueixa intensitat, aqueixa forsa sugestiva que'ns corprén tant en *Anime solitarie*, s'deu á la gran sinceritat del autor. Una serie de tipos tots

bons (cosa extranya, no hi há cap traidor), d'una bondat exquisida, dibuixats ab una senzillesa de trets y una fermesa propias d'un gran observador d'ánimas; una acció senzillissima, clara y perfectament ordenada, y un llenguatje gráfich, natural, que reflexa maravellosament els respectius carácters.

No podém insistir detallant l'obra com se mereix, puig qu'es una de las millors del teatre modern. Diguém sols quatre paraulas de la interpretació. En Zacconi va estar á l'altura del personatje (Joan Vockerat). Ab aixó ja está dit tot. Nirviositat, entussiasme, raptes de desesperació y de tendresa, de rabia y de resignació, tot va dirho y va ferho ab una sinceritat que proba fins á quin punt domina'l personatje. Els demés molt ajustats, distingintse la jove actriu Agnés Cristina. Aquell paper d'ingenua, de benaventurada, sublim en sa vulgaritat, vessant á dolls amor, abnegació y dolcesa, va dirlo ab exquisida naturalitat, arrencant calurosos aplausos.

La potenza delle tenebre, més que l'obra d'un autor dramátich, es l'obra d'un místich. Tolstoi, el lluytador infatigable, acut al teatre pera popularisar sas doctrinas; doctrinas d'austeritat y de renunciament que predica ab tota la fe d'un apóstol, ab tot el fanatisme d'un creyent.

No podém aquí fer un estudi d'aquestas doctrinas, á las que'l talent del autor y sa trascendencia real donan una importancia excepcional, mes si hem de fer notar que l'obra artística d'en Tolstoi en el present cas es d'un valor molt relatiu, degut precisament á qu'en ella's preocupa més l'autor de predicar que de res més. No es que nosaltres trobém fora de lloch en el teatre las grans ideas y'ls grans problemas politich morals qu'agitan á la humanitat; peró sempre que'l autor posseheixi aquell equilibri de facultats necessari pera que'l goig estétich se produheixi naturalment, prescindint de las ideas més ó menys atrevidas qu'ell sustenti.

No succeheix aixis en el cas present. *La potenza delle tenebre* es un'arma de combat, es una tralla ab que'l gran escriptor fuheteja sense pietat al poble rus, embrutit per sa ignorancia, tranquilament escéptich per la corrupció moral dels poders directors. L'ambient general del drama es d'una realitat y d'un vigor extraordinaris, y en els dos primers actes especialment podém admirarhi unas quantas escenas d'un color local tan just, que'ls diferents tipos se destacan ab tota energia y sobrietat. Res més sugestiu que aquell marit, trevallador infatigable, bon-jan en el fons, encara que cridi; que aquella esposa coqueta, esbojarrada, inconscient y d'instints perversos; que aquell Nikita, mosso de la casa, guapo, mitj salvatje en sa incultura, peró ensoperbit per las victorias facils de sa hermosura física; en fi, res més sugestiu que casi bé tots els demés tipos, apuntats de má de mestre, mes quin procés anímich se'ns escapa per complert.

Plantejada la situació, el drama no apareix, y aixó qu'en el fons n'hi há tota una serie de dramas. En Tolstoi ens presenta, en una com visió cinematográfica, un llarch periodo de l'accidentada existencia d'aquella familia, y'ls crims més horrorosos, las passions més vulgars, els sentiments més innobles desfilan á nostres ulls sense que l'autor, evidentment preocupat en demostrar sa tessis, estudihi ab la deguda detenció'ls estats d'anim que provocan y determinan aquells crims, ni logri interessarnos per cap d'aquells personatjes, d'una vulgaritat exemplar y anti-artística.

La potenza delle tenebre es un epigrama brutal que fa en Tolstoi de las classes mitja y popular russas, es l'*anatema sit* que llensa l'apóstol indignat contra tot un poble que sufreix, y perque sufreix dubta y's desespera. Y ell, el creyent, l'auster, intolerant y crudel com tots els creyents, pinta aquests quadros de miseria no ab la senzilla bona fe y complascencia del detallista que presenta la vida en tota sa veritat y horror, sinó ab la fredor y sequedat del pedagoch infalible que acumula vertiginosament fets y més fets sobre quina evidencia no creu tenir necessitat d'insistir.

No disposém d'espay pera demostrar tot aixó seguint pas á pas el drama d'en Tolstoi. Sols podém fer notar que'l públich, y nosaltres ab ell, no entrarem en el fons de l'obra; lo qual, á nostre judici, obeheix á que *La potenza delle tenebre*, sens ésser un dramón, adoleix dels mateixos defectes, sense tenir las mateixas escusas que aquest género dramátich. En la construcció escénica hi notém tot el descuyt ó indiferencia d'un autor novell de mitjats del sigle XIX. Monólechs, aparts, dificultat en moure personatjes, etcétera..., son petits detalls que, repetintse continuament, contribuheixen á aquell resultat. ¿Voléu, per no citar més que un exemple, res més faltat de llógica que la conducta del pare de Nikita en el tercer acte? Ell, el purità, contempla sense casi bé dir res totas las ignominiosas escenas que's succeheixen, pera esclatar bon xich *teatralment* al final del acte. ¿No seria més llógich que la tal protesta la formulés desde'l principi? Y en lloch de permaneixe tot l'acte com una estaca, la seva intervenció conciliadora no estaria més en armonia ab son evangélich carácter? Tot lo qual no vol dir, com ja hem apuntat avans, qu'en l'obra d'en Tolstoi no s'hi vegi la grapa d'un gran escriptor y d'un gran pensador.

La execució, sobre tot en els tres primers actes, fou magistral. En Zacconi fa'l paper de Nikita ab gran convicció, atent á tots els detalls d'expressió que poden dar relleu al personatje. Mes la gran ovació del vespre la

obtingué en l'acte quart, quan s'exalta després del crim. Sense negar qu'ho fes molt bé, creguerem notar en ell una falta de sinceritat, molt explicable per altra banda, si tenim en compte lo artificiós del seu soliloqui. Els demés arrodoniren el quadro.

Ab l'obra d'en Tolstoï acabavan las sis funcions d'abono, mes en Zacconi, atenent las indicacions dels aficionats y en mostra d'agrahiment als aplausos del públich, ens ha donat tres funcions extraordinarias, de las quals sols direm quatre paraulas perque'ns manca espay y, per altre part, perque las obras qu'ha donat son ja ben conegudas del públich.

El primer dia, pera'l seu benefici, va fer *Gringoire* y *Pane altrui*. *Gringoire* es una delicadissima comedia de Teodor de Banville, quadret fantasiós d'una poesia exquisida. Com se comprén fácilment, la traducció italiana esta molt per sota del original francés, quin mérit més gran consisteix en una versificació correcta y encisadora. En Zacconi fa'l tipo de protagonista ab tot el vigor dramátich, sens aquell excés de sentimentalisme intim ab que l'interpretava en Carini quan ho feu al Liceu la companyia de la Reiter. Els demés, regulars y prou.

Pane altrui, el conegut drama en dos actes d'en Tourgueneff que'l públich coneix tan bé, puig tots els actors el fan perque es obra de lluhiment, es forsa fluix y carrincló. Mes, prescindint del drama, lo cert es qu'en Zacconi va interpretar el paper de Vasili admirablement. En Zacconi, ademés de presentar el tipo molt més vell de lo que'l presentava en Novelli conforme á lo que's desprén del drama, 'l busca en lo més entafurat de l'ánima y fa sentir aquella tragedia intima del pobre vell ab una potencia aclaparadora. La Cristina igualment, molt bé.

La segona funció extraordinaria fou un'altra concessió á lo que alguns creuhen ésser verdaders desitjos del gran públich. El qual, pera demostralshi que no hi entenen res els que manejan tot aixó, els hi va donar xasco. Fou el dia d'entrada més curta. L'obra era *L'amico delle donne* d'en Dumas fill, l'autor més subtilment paradoxal que jamay hagi existit. Cóm cambian els temps! Quan s'estrená á Paris, la cridoria fou estrepitosa y las donas, en primer lloch, protestaren indignadas. Avuy tothóm ho troba manso, y si s'aguanta en els cartells se deu precisament á que las donas hi riuhen un xich. A nosaltres no'ns sab greu qu'en Zacconi representés aquesta obra, perque encara que no'n fassi una creació, li dona lloch pera demostrar que també'n sab fer de papers de levita; que també's mou ab desembrás en un saló y diu ab intenció'ls diálechs y frases ingeniosas; y en fi, que no es un actor *bast* com algú vol sostenir; que sols ho es quan té de serho.

Per despedida'ns ha donat l'*Otello* de Shakespeare, omplenant aixís un buyt; puig qu'en realitat no hauriam sapigut perdonarli que'ns haguós deixat sense donarnos una idea del seu modo d'interpretar al gran dramaturch inglés. Y en veritat pot dirse que si no ho haguós ja deixat ben demostrat en representacions anteriors, fent l'*Otello* en Zacconi va convence fins als més recalcitrants. —«En Zacconi—deyan alguns *tradicionalistas*—no sent fondo».—Y en Zacconi ha fet l'*Otello*, un paper tot sentiment, tot cor; un dels papers més senzills y més intensament humans qu'existeixen en el Teatre. Si: en Zacconi n'ha fet un detingut estudi y'l detalla ab nimietat; peró la seva composició es la composició maravellosa del geni, es l'abstracció temporal en que sab colocarse un esperit escullit al vibrar identificantse ab un personatje que'l fascina. Y la seva compenetració ab ell es tan complerta, que tot li surt natural, els raptes d'inspiració y'ls petits detalls de complement. La ovació que se li tributá fou de las més entussiastas qu'hem presenciat may. Comensant en las primeras escenas, quan relata'ls seus amors, fins á las finals de desesperació sublim, el públich estigué sempre fascinat pel trevall imponderable d'en Zacconi. Tindriam de detallar totas las escenas, ab Yago, ab Desdémona, ab si mateix pera donarne una petita idea. No podent ferho, ens limitarém á notar lo que ja hem dit, y qu'es pera nosaltres, entussiastas d'en Zacconi, un verdader motiu de satisfacció, aixó es, que si exceptuém mitja dotzena d'ensoperbits que volen entossudirse en apreciacions fetas á la lleugera, tot un públich ab sas aclamacions va demostrar que no'ns haviam errat nosaltres al saludar en ell á un actor genial.

—

Y ara, com á resúm de las nostras impresions d'aquests dias, podém dir que las representacions del gran actor italiá'ns han sigut tant més agradables en quant han vingut á ésser una confirmació de moltas ideas que sobre cosas de teatre fa molt temps que sustentém.

En primer lloch, qu'avuy un actor té d'ésser quelcóm més que una máquina que's mou y recita segons quatre motllos convinguts d'efecte segur y comprobat; qu'es necessari, y aixó fa en Zacconi, que un actor modern, al proposarse interpretar un personatje, sigui en primer lloch capás de compéndrel y de compendre la idea del autor. En segón lloch, sigui capás d'estudiarlo ab la detenció y ab el desinterés necessaris pera que l'afany de lluhirse no li fassi falsejar l'esperit de l'obra; y en fi, que una escola s'imposa com á font única pera dominar al públich cult: la escola de la naturalitat. Ab ella tal volta'ls aplausos serán menys calurosos, peró serán

més sincers; l'actor no tindrá fanátichs, peró tindrá admiradors, y la seva satisfacció y la del públich serán més intimas, perque un y altre estarán convensuts, després de la representació, qu'en la emoció estética produhida no hi ha hagut engany, no hi ha hagut ni *ensarronador* ni *ensarronats*.

Un'altra observació, sobre la que no hem d'insistir, es la que's refereix á las obras modernas. Limitantnos á registrar el fet, podém dir—ab quinas falagueras esperansas!—que las dugas obras de la serie qu'han agradat més son *Espectres* y *Anime solitarie*, es á dir, dos dramas d'ideas, que requereixen una execució á la moderna y perfecta pera produhir l'efecte degut. Com qu'aytal execució'ls hi ha capigut per part d'en Zacconi, el resultat ha correspost.

Un'altra observació que també teniam ja descomptada, es que'l públich de galeria ha estat més á l'altura, s'ha mostrat més inteligent que'l burgés. A pesar de que la entrada era cara, hi ha assistit ab constancia, s'ha interessat de debó y ha aplaudit ab sinceritat. En cambi, el de baix, salvant honrosas excepcions, ha demostrat la falta de cultura artistica que regna en aquest poble gran que'n diuhen Barcelona. Un poble gran que compta aprop d'un milió d'habitants, y que no més per excepció pot admirar á un gran artista que fa art verdader, sols logra proporcionar sis filas de butacas de richs! Es á dir: dugas centas personas ricas que siguin capassas de sentir las fondas emocions artisticas! Y pensar que quan ve un Fregoli omplenan el teatre á vessar!

Qué hi farém! Consolemnos pensant que'ls fills de la present generació de *parvenus* la rehabilitarán un dia ab son gust més depurat y sa cultura més vasta.

Per'acabar: diuhen qu'en Zacconi tornará (ell aixís ho ha promés) pera donar una llarga serie de funcions. Tant de bo no's refredi de tan afalagadors propósits.

EMILI TINTORER.

CRUEL!

Jo no sabia pas lo que tenia aquests dias, peró lo cert es que no'm trobava mica bé. —«Es que sents el temps! Es que la pluja...»—'m deyan els amichs. Si, si, prou! Y quina pluja! Al rebre un llibret que desde la redacció m'enviaren, me vaig pegar un cop al front, exclamant: *¡Ahora lo comprendo todo!* Y no n'hi havia per menos. Afigúrinse que's titula... (agáfinse ben bé) que's titula *Lletras cruels*. A primera vista potser no entendrán ben bé lo que significa aquest titul, peró prenguin paciencia, perque es lo més clar de l'obra. Son autor no podia ésser altre que don Joan Umbert, qu'en aixó de posar noms hi té la má trencada.

Com que per ésser ell qui es y ésser jo qui soch no puch ferme la ilusió de que'ls lectors de JOVENTUT se recordin de lo que li havia dit en aquestas mateixas planas ab més bon desitj que confiansa de que s'esmenés, els hi haig de fer avinent en pocas paraulas.

El primer any, vaig dirli que'm semblava que llegia bastant, peró que pahia molt poch, y que tal volta per'xó no sabia d'escriure. El segón, ja vaig notar que l'escriure li havia fet perdre'l llegir. Aquest any, veig qu'ha perdut ja del tot l'*oremus*, donchs ja ni de pensar sab.

¿Probemho? Ja está dit. Aquí va un retallet, y vostés mateixos fassin els comentaris.

Lo que diu l'Oriol Martí al parlar del Anuari pod molt ben ser; pero per els que reflexionan, no dexantse arrastrar per las apariencias, no's poden convencer d'unas frases que'ls falte l'apoio racional de sa propie existencie; l'afany de *singularisarse* ès á recorre á recursos *extravagants* y *ridículs*, aixó es molt dir y molt mal dit, perque d'aquí no's comprén altre cose, que la singularitat existeix no mes qu'en las extravagancias y ridiculesas extravagants; y si ès cert qu'en l'Anuari han llegit ridiculesas extravagants no mereixan calificarse amb el sustantíu singular perque lo qu'ès ridícul ho ès per tothom y no solament pel crítich qu'ho paladeje. Peró no: ès ridícul y extravagant per l'ortografíe que s'hi trobe y perque *dilueix* en un estil *enfarfegat* ideias *vulgarissimas;* y aquí estém que'l descriurer am l'istil y coneixements que un té, que segons l'Oriol Martí es enfarfegat; resulte extravagant y ridícul: ridícul per qu'es extravagant; extravagant per qu'es singular. Encare hi ha mes: las ideias *vulgarissimas* en l'estil enfarfegat, resulte la completació del quadro de las apreciacions vanals d'aqueste crítique sense ánime ni sentiment representatiu.

. . . . . .

L'ideie es l'expressió representative d'un concepte, y aquest la determinació apreciative d'una realitat ó d'une suggestió contrarie á la realitat, com purement immaterial; sigui com sigue, sempre resultará la producció individual d'une activitat manifestantse, mai d'une colectivitat, per ser imposible que surti la mateixa ideie de varias apreciacions en la determinació d'un concepte y en el concepte mateix las facultats del coneixement operatius que irradíen entre'l sentiment y l'impressió. Quan une activitat s'exprese ó accione en un mateix sentiment y provoque el mateix concepte, l'ideie ha deixat d'existir, propagantse y vulgarisantse, per no ser fille de la colectivitat; com ha deixat d'existir l'individu de moment qu'ha format societat y accione per la force del número.

Deu fassi, senyor Umbert, que las sevas *ideias* no's propaguin ni's vulgarisin, perque llavors, segons vosté, deixarian d'existir. ¿Y qué faria vosté sens *ideias?* ¿Sumar la seva activitat individual ab la societat? Y d'aqueixa societat ¿quin *concepte* n'hauriam de formar? Vuy dir ¿quina *determinació apreciative d'una realitat ó d'una suggestió contrarie?* ¿Que nó m'ha entés? Donchs estém en paus.

De llógica tampoch está malament. JOVENTUT va rebutjarli un article dolent: donchs JOVENTUT no es lliberal, perque porta un anunci dihent que cada autor es responsable

dels seus trevalls. ¿Però no veu, infelis, que si publiquessim escrits com els de vosté faltariam á la condició? Perque creguim, el qui escriu aqueixas cosas es verament irresponsable. ¿Qué diria vosté si fos director d'un diari y li enviessin, pera que la insertés, una llista de la bugadera? Diria que no es publicable. Donchs miri: menos ho son las *manifestacions de la seve activitat*, perque al menos aquella llista tindria sentit comú, lo que li falta á vosté, y aixó ho deduheixo de las sevas obras, perque com diu vosté mateix, y no'l vuy contradir per aquesta vegada, «*en el cas d'un travall ser dolent, no ès l'article el dolent, ho ès l'autor que l'ha produit y els de* JOVENTUT *es guardan d'aquets autors dolents.*»

Si senyor, com d'escaldarnos. Preferim que vosté tingui ocasió de dir:

L'atropello ès dolent? Considerat com á dolent, tot lo que sigui alterar la naturalesa individual y son respecte. Si l'atropello ès dolent, la llibertat que profese'l periódic JOVENTUT ès *dolente*. Aquí tens, doncs, el periódic que blassone de lliberal.

Demani á aquell amich que tan cruelment lletreja que li fassi entendre que si aixó de fer un index d'autors pera un folleto de 44 planas inclohenthi'l seu nom es una vanitat de criatura fins á cert punt disculpable, lo que no té perdó es que vosté no sapiga'l valor de las paraulas: y si vosté no'l sab, ¿cóm pot expressar ideas coherents? Però ara me'n adono: tot será inútil, perque tampoch sab lo que vol dir incoherencia.

La incoherencie en las ciencias físicas, es l'unió de dos cossos competents y que's pretengui formarne un, apesar de la resistencie disolutive de las sustancias. En la literatura la incoherencie presenta el mateix fenómen; expressar ideias y sentiments per medi de paraulas y objectas que'ls representin, però axó no ès une falte, axó ès el verdader istil abstret.

Ara'l lector dirá ab rahó per qué donem tanta importancia al senyor Umbert. Devém contestar qu'es perque'l considerém tan sols com *un cas*, es á dir, com un subjecte d'experimentació. Ja fa un quant temps que's nota á Barcelona una malaltia intelectual que no deixa de preocuparnos. Es clar que n'hi ha hagut sempre d'incoherents, però avans no'n feyan cas més que las personas incultas, y ara, sens anar més lluny, hem vist un escriptor afectat d'aquest mal (sens arribar al grau del senyor Umbert) que s'ha enfilat á las columnas d'un important diari escribint cosas per l'estil de lo que copiém, y que sols ell y'l senyor Umbert deuhen compendre:

Reparéu que en Zacconi diu las frases de terror, furor y admiració y las que's refereixen á las fonamentals fisonómicas (alegría, sorpresa, dolor) imprimintlas, com es natural, en lo rostre y donántlashi inmediatament exclussiva tensió reflexiva ó cerebral, tensió que's reve la al minut, ab la accentuada sortida del globo ocular; ab la llum vidriosa dels ulls sortits manté la tensió de la frase, que no li passa al cor, sinó que ab la retirada dels ulls coincideix lo moviment de la má, dirigida sobre la persona pacient.

Tot de cop me ve una terrible sospita. En el segón número de JOVENTUT l'amich Moliné, parlant de la *Elocuencia Moderna Prosaica y Poética* de don Pablo Espel y Comas, aquell que defineix el fonógraf «*Invención de recuerdos y memorias de épocas pasadas, ya sean parientes, amigos por medio del americano Edisson...*» etc., s'esborronava al pensar quins deixebles sortirian del *Colegio de San Ramón*, de qu'es director el senyor Espel. Jo crech que deurian ésser per l'estil d'aqueixos *escriptors* de que acabo de parlar. Vegin aquest trosset de la *Elocuencia*, y diguin si no té certa retiransa ab els altres qu'he copiat:

Recorred á esos que pretenden pasar por bibliográficos, que quieren sancionar y criticar escritos y libros, desmoralizando el sentido de la causa de lo que contiene, y sólo ven una anécdota caprichosa dentro el juicio que forman de los autores, demostrando varios pareceres que se incautan sensaciones, abogando sin premeditar la claridad de conciencia y concisión de lo que se trata, divagando su raciocinio por carecer de conocimientos para alcanzar el *don* de la crítica por faltarles la supremacia; los cuales se hallan acostumbrados engalanarse esos críticos de colectivismo que les proteje la mísera ignorancia.

Y ara que'ls lectors me dispensin y vosté també, senyor Umbert. Però, avans d'acabar, diguim ab franquesa: ¿que hi havia anat vosté al Colegi de Sant Ramón?

ORIOL MARTÍ.

NOVAS

Nostres lectors recordarán que á instancia de nostre amich en Joseph M.ª Roca, individuu de l'*Academia y Laboratorio de Ciencias médicas de Cataluña* y actual president de la *Unió Catalanista*, aquella corporació científica enviá á la Junta Central del Congrés Médich Internacional qu'ha de tenir lloch próximament á Madrid, un ofici demanant que fos declarada oficial la llengua catalana, tant com la inglesa, alemanya, francesa y castellana, en el referit Congrés.

Que la reclamació dels metjes catalans no fou atesa, ne dona proba sobrada una carta que la *Correspondencia Médica* de Madrid insertá, firmada per un tal Doctor Decref, en la qual s'insulta als metjes catalanistas y al Catalanisme, calificant, com es natural en aquella gent, de *dialecto* la nostra parla.

No n'esperavam menos dels del *habla harmoniosa*, qu'en aixó de la ciencia encara están á las becerolas. Com que ja hi há qui ho ha esbrinat que'l castellá es dialecte del gallego... Ara no ho fassin corre.

—

Sembla qu'es ja un fet el regionalisme valenciá. Nostras ideas autonómicas deuhen ésser contagiosas, perque'ls crits de protesta

que un dia s'alsan á Zaragoza contra'l centralisme, ressonan un altre dia centuplicats á Valencia, ahont existeixen ja varias publicacions que com *El Palleter*, reconeixent la rahó del gran moviment de la reivindicació catalana y abominant de monárquichs y republicans á la espanyola, ó sia del imperi de la política al us, reclaman els seus drets, pera la salvació de la seva patria, y al efecte presentan un programa, si no tan madurat encara com el de la *Unió Catalanista*, bastant radical, y forsa ajustat sens dubte á las necessitats d'aquella terra.

—

El prop passat divendres tingué lloch en la sala d'actes del Ateneu Barcelonés una reunió convocada per l'Associació Escolar Republicana pera tractar d'erigir un monument á en Pi y Margall.

El senyor Layret, president de l'Associació, agrahí'l concurs de tots els presents, fent notar que's tractava d'honrar no sols al republicá, sinó al catalá ilustre, devent contribuhiri tothóm sense distinció de partits.

Parlaren després els senyors Pi y Suñer, Lloveras, Jofra y Marial, fent tots ells oferiments pera facilitar la realisació de la idea.

El senyor Sampere y Miquel promogué un sorollós incident que no'l conduhí á res més que á posarse en evidencia, ó sia ridicul.

Finalment se nombrá una Junta formada pels representants de las entitats qu'assistiren al acte y que constituhirán la comissió executiva dels trevalls del monument.

—

El dia 21 del corrent s'inaugurá á Ca'n Parés una notable exposició de las darreras obras del genial artista Lluis Graner, exposició qu'está cridant extraordinariament l'atenció aquests dias.

No'ns en ocupém avuy, esperant ferho en un dels vinents números ab la detenció que per sa importancia's mereix.

—

Segons ens comunican, desde'l primer del proxim janer comensará á publicarse á Madrid un diari politich, defensor dels interessos morals y materials de las regions, que portará per titul *La Unión Regional*.

—

Nostre estimat amich Antoni Ribera ha sigut contractat per la Societat Filarmónica pera dirigir el concert d'orquesta que aqueixa entitat donará'l dia 10 del proxim janer.

El mestre Ribera, desitjós de donar á coneixe algunas obras novas y de reconeguda importancia en el món musical, ha combinat el següent programa:

Primera part: Obertura d'*Egmond*, Beethoven.—Obertura *Faust*, Wagner.—*La morada dels benhaurats* (poema sinfónich), Weingartner.

Segona part: Sinfonia *Faust*, en tres parts, y final ab chor, Liszt.

En el present número publiquém la explicació temática que'l propi Weingartner fa del seu poema sinfónich, y en un dels próxims publicarém la del *Faust*, de Liszt.

—

La revista ilustrada *Album Salón* ha publicat unas vistosas tarjetas postals en que hi figuran reproduccions d'obras de Graner, Baixeras, Mas y Fontdevila, Sala, Feliu de Lemus, Román Ribera, Brull, Muñoz Lucena, Unceta y altres reputats pintors.

—

En el *Círculo Artístico* (Corts, 313 y 315), hi há oberta desde'l 15 del actual una vistosa exposició organisada per la revista *Album Salón*.

—

L'eminent mestre Franz Fischer doná'l darrer dimars en l'«Associació Wagneriana» una audició intima de fragments de las obras de Wagner. Ens es impossible dar compte de tan artistica vetllada, peró no deixarém de consignar que fou una festa en que's fruhiren intensas emocions d'art y en que's feu al mestre Fischer, que acreditá sos grans mérits de pianista, una gran ovació.

—

Diumenje s'inaugurá en el Palau de Bellas Arts la exposició organisada pel Circul Artistich de las obras y objectes del difunt Joseph Lluis Pellicer. Una part de la exposició está constituhida per la inmensa munió de dibuixos que deixá'l plorat artista; l'altra per quadros, llibres, indumentaria antiga, retaules, mobles, cerámica, etc., que pertanyeren al mateix.

Veyám si l'Ajuntament deixará perdre la ocasió d'adquirir pera Barcelona aqueixas preciositats, y de rendir aixis el tribut qu'en justicia's deu al mestre.

—

El passat diumenge tingué lloch en el teatre Romea un concert extraordinari organisat per l'Orfeó Barcelonés y dedicat als seus socis protectors. El conjunt no presenta mal aspecte per la riquesa de veus qu'estotja, peró al senyor Serra, son director artistich, li cal trevallar molt pera treure á n'els choristas aquell cayent de *conservatori* que portan y que no'ls deixa vocalisar degudament nostra llengua, produhint aixó un efecte detestable. Totas las pessas cantadas eran catalanas, menys una d'italiana. La concurrencia era nombrosa. La execució dels *solos* per la senyoreta Guasch fou lo que més agradá.

—

Publicacions rebudas:

Método de cornetín de pistones, per G. Parés, músich major de la Guardia Republicana Francesa, traduhit al castellá per G. J. Llompart. Obra en que's donan multitut d'ins-

truccions, aclaradas ab exemples pràctichs pera exercitarse en l'us dels instruments que s'usan en bandas y xarangas.

La fiesta del árbol, himne, lletra de M. Marinel lo, música de A. Marraco. Edició impresa á expensas de l'*Asociación de los Amigos de la fiesta del árbol*.

El Apóstol Blanco, drama popular en quatre actes, per Ramón Pomés, estrenat el 21 del passat novembre en el teatre de Novetats. Preu, 1 pesseta.

Almanach de butxaca pera 1902, anunciador de las *Pastillas Morelló*. Forma un elegant llibret pera notas, de remarcable utilitat.

Almanach del Ovo Lecitina Billon. Representants, Alfret Riera y fills, Ronda de Sant Pere, 36.

Tributo al Estudio de la Medicación fosforada «La Lecitina», per F. Billon. Fascicle en que's detallan las qualitats de la lecitina y'ls trevalls practicats pera vulgarisarla en el món médich.

—

Han visitat nostra redacció'ls següents periódichs:

Hojas selectas. Revista profusament ilustrada, molt útil á las familias, ab curiosos é instructius trevalls, presentada ab notable bon gust per la casa Salvat. Sortirá mensualment, constant cada número de més de 100 planas.

Revista Homeopática, orgue oficial de l'Academia Médich-Homeopática de Barcelona.

La Revue Hebdomadaire, notable publicació parisenca.

L'Européen, revista setmanal de política, dret, sociologia, literatura y art, que's publica á Paris.

Queda establert el cambi.

ADVERTENCIAS

El vinent número de JOVENTUT, ó sía de CAP D'ANY, será extraordinari, constant de 24 páginas impresas sobre paper superior, figuranthi trevalls d'escriptors tan notables com Angel Guimerá, Apeles Mestres, Joan Maragall, A. Rubió y Lluch, Víctor Catalá, Joseph M.ª Roca, Joseph Martí y Folguera, Modest Urgell, etc., etc.; ab ilustracions de Modest Urgell, Lluís Graner, F. Sardá, J. Brull, A. Solé, J. Primo, y altres.

Aquest número'l fem tan sols en obsequi als suscriptors. Se vendrá á 50 céntims y no anirá acompanyat de folletins com els números ordinaris.

Com que, en el probable cas d'agotarse'l tiratje, no'n farém segona edició, advertím als nostres corresponsals que cal fixar ab anticipació y d'un modo definitiu el número d'exemplars que desitjin, puig sentiríam no poder atendre las demandas que ja fa días se'ns venen fent.

Avuy repartím als lectors la portada y l'índex del present tomo.

Ab aquest número queda, donchs, complert el segón volúm de JOVENTUT, y—com ja anunciarem en nostre Prospecte pera 1902,—hem encarregat unas artísticas tapas pera sa enquadernació.

Per lo tant, els coleccionistas que vulguin enquadernar aquest segón volúm ab tapas expressas, poden dur las coleccions respectivas á aquesta Administració, que s'encarregará de ferlas enquadernar, essent el preu de tapas y enquadernació 3 pessetas. Las tapas solas se venen á 2'50 pessetas.

Als coleccionistas que vulguin enquadernar el volúm pel seu compte, hem d'advertírloshi que'ls Suplements, encara que portan numeració especial, deuhen colocarse inmediatament després de la página á que respectivament pertanyen. Aixís:

El Suplement al número 54, *(Por!...)*, ... després de la pág. 152.
» » 85, *(Catalanistas detinguts)*, » » 652.
» » 89, *(Simó Gómez)*, . . . » » 716.

FI DEL VOLUM SEGON

Fidel Giró, impressor.—Valencia, 311, Barcelona.

4°
DIPUTACIÓN PROVINCIAL
DE BARCELONA
— RRC
BIBLIOTECA CENTRAL
Reg. 398.614
Sig. 05(46.H
Bar.) J6.V.

